

doi: 10.15388/Baltistica.52.1.2322

**KONFERENCIJA, SKIRTA
ANATOLIJAUS NEPOKUPNO
ATMINIMUI**

2017 m. balandžio 20–21 dienomis Lietuvių kalbos institute įvyko tarptautinė mokslinė konferencija *Baltų ir slavų kalbos ir tarmės Vidurio Europos erdvėje*, skirta profesoriaus Anatolijaus Nepokupno (1932–2006) 85 gimimo metų sukakčiai paminėti, kurioje pranešimus

skaitė Lietuvos, Ukrainos, Rusijos ir Čekijos mokslininkai. Konferenciją sveikinimo žodžiu pradėjo Lietuvių kalbos instituto direktorė Elena Jolanta Zabaraskaitė; konferencijos įžangoje dalyvius ir klausytojus pasveikino ir šiltais prisiminimais apie šviesią Anatolijaus Nepokupno asmenybę taip pat pasidaliavo Danguolė Mikulėnienė ir Grasilda Blažienė.

Pirmojo konferencijos posėdžio pranešėjai klausytojus supažindino su ryš-

kiausiai į atmintį įsirežusiais šviesios Anatolijaus Nepokupno asmenybės bruožais ir jo mokslinių tyrimų lauku: Grasildos Blažienės pranešime buvo aptarti Nepokupno tyrimai prūsų antropomijos srityje ir akcentuota mintis apie galutinių ribų nebuvimą moksle; Bonifacas Stundžia (Vilnius) pranešime *Anatolijus Nepokupnas – baltų ir slavų kalbinių ryšių tyrėjas, populiarintojas ir daugiakultūrė asmenybė* pasakojo apie Nepokupno atėjimą į baltistiką nulėmusius atsitiktinumus, pastūmėjusius jauną aspirantą Anatolijų pakeisti tuo metu jau pasirinktą mokslinio tyrimo objektą ir pasiryžti mokslinei veiklai, leidžiančiai panaudoti ir gebėjimą šiltai bendrauti su pašnekovais; Ilga Jansonė (Ryga) pristatė 40 metų trukusius Nepokupno ryšius su Latvija ir jo veiklą latvistikos baruose. Antroje pirmojo posėdžio dalyje kalbėjo konferencijos svečiai iš Ukrainos ir Rusijos: Valerijus Čemesas (Kijevas) aptarė ukrainiečių kalbos statuso, raidos ir funkcionavimo klausimus (tarp jų ir kitakalbių etninių Ukrainos mažumų toleranciją klausimą); Sergejus Myznikovas (Sankt Peterburgas) pasakojo apie Pskovo-Novgorodo regiono baltizmus; Igoris Koroliovas (Kijevas) pristatė tyrimo, nagrinėjusio, ką ukrainiečiai, rusai, lietuviai ir amerikiečiai vertina kaip sutelkiantį bendravimą ir mandagumo raišką, rezultatus.

Pirmoje popietinio posėdžio dalyje savo pranešimus pristatė svečiai iš Čekijos, Latvijos ir Ukrainos: Václavas Blažekas (Brno) pranešime aptarė

Ptolemajo užrašytų baltišku hidronimų etimologiją; Anna Stafecka (Ryga) apžvelgė pavardžių vartojimo Latgaloje istoriją (ji pabrėžė, kad pavardžių suteikimas valstiečiams Latgaloje sietinas ne vien su 1861 m. baudžiovos panaikinimu, bet ir su kur kas ankstesniu laikotarpiu, siekiančiu net XVI a. pabaigą), rodančią šio regiono gyventojų ryšius su Lenkija ir Lietuva; Aušrelė Taranenko (Kijevas) savo pranešime nagrinėjo gyvūnų pavadinimų derivatus baltų ir slavų kalbose antrinės nominacijos aspektu (plg. *vilkas – vilkti*). Antroje popietinio posėdžio dalyje buvo pateikti keturi pranešimai: Anitra Rozė (Ryga) kalbėjo apie spalvas ir atspalvius nusakančių skolinių (pvz., *brūns, lillā, violets* ir pan.) atėjimo į latvių kalbą sąsajas su tam tikromis gyvenimo realijomis; Kazimieras Garšva (Vilnius) aptarė lietuviškų asmenvardžių vartojimą Minsko ir Vitebsko srityse (Krevo, Ainos ir Obolcų parapijose); Nadežda Morozova (Vilnius) pasakojo apie XX a. 7-o dešimtmečio pabaigoje Anatolijaus Nepokupno atliktų dialektologinių tyrimų, kurių objektu tapo Kvedariškio kaime (Biržų raj.) gyvenančios sentikių bendruomenės gimtoji tarmė ir jos funkcionavimo lietuviškoje aplinkoje ypatumai, rezultatus; Aleksiejus Luchtanas (Vilnius) ir Olegas Poliakovas (Vilnius) pranešime *Baltai ir slavai indoeuropiečių protėvynės kontekste* diskutavo dėl įvairių hipotezių apie indoeuropiečių protėvynės lokalizaciją pagrįstumo. Pirmoji konferencijos diena buvo užbaigta prisiminimų apie

Anatolijų Nepokupną vakaru, kuriame svečiavosi ir buvęs Anatolijaus bičiulis prof. habil. dr. Sigitas Kregždė.

Antrąją konferencijos dieną pranešimus skaičiusių mokslininkų dėmesys buvo skirtas dialektologijos ir bendrinės lietuvių kalbos klausimams bei kognityvinei semantikai. Danguolė Mikulėnienė pranešime išskyrė keturis lietuvių tarmėtyros laikotarpius (etnografiškasis ir jaunagramatiškasis; pregeolingvistinis; geolingvistinis; neogeolingvistinis) ir aptarė svarbiausius šių laikotarpių tarmėtyroms būdingus teorinius, ideologinius ir metodologinius savitumus; Vytautas Kardelis (Vilnius) pristatė teorinius tipologinės lietuvių kalbos tarmių fonologijos analizės principus; Asta Leskauskaitė (Vilnius) remdamasi naujausiais XXI a. pradžios tyrimų duomenimis kalbėjo apie lenkų kalbos poveikį Lenkijos lietuvių šnektoms; Jolita Urbanavičienė (Vilnius) pristatė baltų *ā, *ē refleksų tyrimo, atlikto rytų aukštaičių vilniškių patarmėje (Švenčionių ir Ignalinos r.) su vidurinės ir jaunesniosios kartos informantais, rezultatus; Laura Geržotaitė (Vilnius) analizavo lietuvių kalbos ploto ribų pokyčius Seinų apylinkėse (Lenkija) XXI a. pradžioje. Antroje trečiojo konferencijos posėdžio dalyje Daiva Sinkevičiūtė (Vilnius) remdamasi dvikamienių vardų su kamienu *vyd-* / *vid-* tyrimo duomenimis analizavo lietuviško vardyno plėtros polinkius; Daiva Kardelytė-Griševičienė (Vilnius) pasitelkdama ko-

gnityvinės semantikos išplėtotą konceptualiosios metaforos analizės metodiką nagrinėjo metaforinę GALVOS konceptualizaciją lietuvių, latvių ir lenkų kalbose; Jūratė Pajėdienė (Vilnius) aptarė dialogo partnerių įvardijančių participinių įvardžių *Tu* / *Jūs* ir jų variantų *tu* / *jūs* vartojimą lietuviškame rašto diskurse ir tokio vartojimo priežastis ir poveikį; Loretta Vaičiulytė-Semėnienė (Vilnius) pristatė reciprokinį žymeklių (*oienas su kitu, tarp savęs, tarpusavyje, savitarpėje, abipusiai, abipusiškai*) monadinėse konstrukcijose vartojimo ypatumus ir hierarchiją; Daiva Šveikauskienė (Vilnius) papasakojo apie Martyno Mažvydo knygos 450 metų jubiliejaus minėjimą slavų kalbų kraštuose (minint šią šventę Ukrainoje dalyvavo ir Anatolijus Nepokupnas). Konferencijai pasibaigus dalyviai turėjo galimybę su ekskursijos vadovu pasivaikščioti po Vilniaus senamiestį. Konferencijos metu dažname pranešime buvo minimas Anatolijaus Nepokupno vardas, pabrėžiamas jo išskirtinis sugebėjimas bendrauti su žmonėmis ir nurodoma įvairiapusiška mokslinė bei kultūrinė veikla. Šviesų šios iškilios asmenybės atminimą įamžinti padės ir konferencijoje skaitytų pranešimų temomis parengti straipsniai, kurie bus paskelbti moksliniuose leidiniuose.

Jūratė PAJĖDIENĖ
[juratepajedienne@gmail.com]